

JUTRO

Danes je okno nabornikov klobuk,
Od ene strani po njem se drevo je ovilo
kot rožmarin; počez antena, zlata resa,
hiti, po nebu hodi zgubljen oblak
kot motovilo.
Listek in vse se je zgubilo.
Ne vem, kdo sem,
ne vem, kam grem.
Z neba se vroče vino je razlilo.

Mirko Avsenak

STENKA RAZIN

(Iz zbirke: *Bratje in sestre*) — Magajna Bogomir

Spremenil sem se, kaj ne, Sabina,« je rekel in se zasmeljal z bučnim smehom, da bi obrnil vso stvar v veselo stran. Opazovala ga je drobno s tistimi lepimi napol ruskimi, napol mongolskimi, nekoliko zamišljenimi očmi. Izza ustnice sta se nepremično lesketali dve vrsti sijajno belih zob. Le dih svilene kože, ki je dehtela v lahni vonjavi, je plaval v njegove nosnice, ki jih je v strasti razširil od časa do časa.

Res se je spremenil,« je mislila po tihem, »tudi bolan mora biti nekoliko. Nič več ni tiste sveže živosti duha v njem kot nekoč, ko je bil vojak konjenik in se je zdelo, da bi s pestjo lahko pobil konja na tla.«

Glasno pa je rekla: »V vaši družini je poznano stremljenje po junaštvu. Mnogo kozakov je bilo med tvojimi dedi. Ti pa si se vpisal na filozofijo. Prav je tako.«

Vočeh ji je zalesketala jeza: »Samo zakaj si le sanjaril, da popelješ belega carjeviča nazaj! Kako si bil lep, ko sva bežala, joj, kako si bil lep! V naročju si me nosil in nobena razdalja ti ni bila prevelika. Ne bojim se smrti in privedem te v svoj grad k Volgi nazaj, si rekel. Sedaj pa si kot mrtvec. Zagreb te ubija, o junak moj!«

Obrnila je hipoma obraz k sosednji mizi.

»Kam gledaš zopet?« je vzkliknil in bleдел.

»Poslušam.«

Vdvorani je igral jazz. Mamljiva spolna melodija je opojno napolnjevala prostor. Zagoreli cigan se je strastno zibal s svojimi goslimi, kakor da hoče ne samo z blazno lepo godbo, ampak z vsem telesom vzvalovati čuvstva gostov, da bi jim zavrela kri v srcih, da bi se skalile oči, da bi se razlilo koprnenje v telesa. Gospod pri sosednji mizi je zapazil Sabinin pogled, pozdravil lahno z glavo in nastavil čašo k ustom, kakor da hoče ob njej nakazati poljub.

Kam gledaš, Sabina?« je ponovil Nikolaj žalostno. »Zdi se mi, da te dolgočasim. Rad bi ti pravil kaj lepega kot nekoč o Puškinu, o Moskvu, o ljubezni. Ne morem več. Saj je vse to le laž. Celo vrisakajoča pesem, s katero smo hiteli na bojišče in naš beg in naše sanje o carjeviču in o novih belih mestih, vse je laž.

Domovina hodi mimo nas. Postali smo izpljunek lastnega ljudstva.«

Još malo vaatree — još maaalo žaaraa,« je pripevala Sabina poltiho ciganu in udarjala s svilenim čeveljčkom ob tla. »Lepo igra cigan, kaj, Nikiška! Tudi jezik teh južnjakov je melhak kot opoj ljubezni.«

Torej jutri boš promovirala,« je spregovoril to že stokrat izrečeno misel, kot da bi hotel z njo poiskati nekaj novega za razgovor.

Tisti gospod pri oni mizi, ki je prej pozdravil, je moj tovariš medicinec,« je nadaljevala Sabina. »Jako lep je! Poglej, kako ti ima črne lase, kot kak Čerkez. Milan mu je ime in je doma, ta južnjak, nekje gori pod visokimi gorami ob izvirih Save. Včasih nam je v družbi pel. Poje, kot bi hotel iztrgati solnce z vrhov planin. Pije vino, kot da je vsak požirek poljub. Njegova beseda je podobna naši. Moja prijateljica Olga je rekla, da zna ljubiti, kakor ne zna nihče. »Če ga mučiš,« je rekla, »postane žalosten, resnično žalosten in se ne ujezi.« Ti kraji so vsi le kot svetel dan. Komaj pride zima in že je ni več. Hiše so vesele, kot da bi hotele peti in oblačila ljudi so stkana iz samih rož.«

»Pij!« je prekinil in ji primaknil čašo.

Tudi jaz sem mislil tako in še več. Društvo naredimo, sem rekel, gojili bomo godbo, pesem in besedo in krepili moči za povratek. In vendar — kako bi ti povedal — duša draga! Tebi, Sabina, je lepo. Oče te podpira. Niš mogla spoznati tega, kar sem gledal jaz. Dvajset nas stanuje v domu. Včasih smo bili vsi enakih misli, sedaj smo tudi, a te misli so druge sedaj. Dvajset nas je v baraki, pomisli! Prideš, prideš domov pozno v noč. Čez dan ne prideš. Strah te je posteljnjakov, ki stoje tesno drug ob drugem, bojiš se rjavih vlažnih sten, ki se ti hočejo zvrniti v dušo, smrdljive trhlevine slamnjač. Čez dan hodiš po kavarnah in ponujaš razglednice. Da bi ti videla, kake oči imajo ljudje! Še sredi poletja ti polni dušo mraz. V nočeh umirajo naše besede. Lastnega razgovora nas je strah. Ali veš, Sabina, da je minulo takega življenja že dolgih deset let.«

Primaknil se je z obrazom tik do nje in ji šepetal. Zenice so se mu razširile in roka, v kateri je držal kozarec, se je tresla, da je trepetalo rdeče vino v njem.